

Toplantı : 9

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : **1384**

Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı bölümüne yeni kadrolar eklenmesine dair kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (Millet Meclisi 1/180; Cumhuriyet Senatosu 1/1075)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 80)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 914*

24 . 3 . 1970

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 23 . 3 . 1970 tarihli 59 ncu Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, Devlet Memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı bölümüne yeni kadrolar eklenmesine dair kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Ferruh Bozbeyle
Millet Meclisi Başkanı

Not : Bu tasarı 21 . 1 . 1970 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 23 . 3 . 1970 tarihli 59 ncu Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 80)

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 4/1075
Karar No. : 30*

2 . 4 . 1970

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 23 Mart 1970 tarihli 59 ncu Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı bölümüne yeni kadrolar eklenmesine dair kanun tasarısı, Millet Meclisi Başkanlığının 24 Mart 1970 tarihli ve 914 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle Komisyonumuz 2 Nisan 1970 tarihli Birleşiminde Hükümet temsilcileri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

I - Tasarı, uygulamada ihtiyacı şiddetle hissedilen hâkim, savcı ve Adliye müfettişi kadroları istihsal edilmesini ve bu yolda Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı bölümünde bu eklemelere uygun değişiklikler yapılmasını öngörmektedir.

Teklifin gerekçesinde de ifade edildiği üzere, mülkün temeli olan adalet cihazında kararların âdil olması kadar bu kararların süratli çıkması da vatandaşın yargı organına olan güveninde önemli bir müessesedir. Bu nedenle de adalet cihazını işi en kısa zamanda ve en iyi imkânlarla karşılayabilecek bir teşkilâtlanmaya kavuşturmak her zaman zaruri bir mahiyet taşımaktadır.

Gerçek bu olduğu halde bugün hâkim ve Cumhuriyet Savcısından mübaşirine kadar, adalet teşkilâtında her kademede görev alanların mesai saatleriyle bağlı olmaksızın çalışmalarına rağmen kadro yetersizliği nedeniyle her geçen gün biraz daha artan iş hacmi karşısında yukarıda arz edilen âdil - süratli adalet fikrinin bu ikinci kısmının gerçekleştirilebilmesinin mümkün olmadığı bir vakıdır.

Bu vakıalar nedeniyle ve âdil - süratli adalet fikrinin bilhassa ikinci kısmının da arzulanarak şekilde gerçekleştirilebilmesini sağlamak amacı ile ve malî imkânlar gözetilmek suretiyle getirilen ve şimdilik ihtiyacı ancak karşılayabilecek sayıdaki kadro istihsalini öngören tasarı Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1. geçici 2 ve 3 ncü maddeleri bağlı cetvellerle birlikte Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

III - Tasarının Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulması da kararlaştırılmıştır.

Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Sözcü		
Kastamonu	Samsun	Balıkesir	Bitlis
A. N. Tuna	R. Rendeci	N. Demirel	O. Kürümoğlu
Gaziantep	Konya	Sakarya	Tekirdağ
İ. T. Kutlar	S. Çumralı	M. Tağlı	H. Mumcuoğlu

Tabî Üye
Mucip Ataklı

Bütçe ve Plân Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Bütçe ve Plân Komisyonu
Esas No. : 1/1075
Karar No. : 30

7 . 4 . 1970

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 23 . 3 . 1970 tarihli 59 ncü Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Adalet Bakanlığı bölümüne yeni kadrolar eklenmesine dair kanun tasarısı, Komisyonumuzun 7 Nisan 1970 tarihli 11 ncü Birleşiminde, ilgili Hükümet temsilcileri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

I - Tasarı, Yargı Teşkilâtımızın zaruri ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla Adalet Bakanlığının merkez ve iller kuruluşunda kullanılmak üzere, muhtelif derecelerden kadrolar ihdas edilmesini öngörmektedir.

Vatandaşın adalete olan güveninde, kararların âdil olması kadar, bu kararların süratle çıkması da büyük rol oynamaktadır. Adalet cihazının, işleri kısa zamanda sonuçlandırılabilmesi ise, her şeyden önce, iyi bir teşkilâtlanmanın gerçekleştirilmesine bağlı bulunmaktadır. Bugün, Adalet teşkilâtının her kademesinde görev alanların fedakârane çalışmalarına rağmen; artan iş hacmi karşısında kadroların ve teşkilâtın o nisbette genişliyememesi, ve iktisadi, sosyal ve coğrafi değişimlere paralel bir gelişme sağlanamadığından mevzuatın yetersiz bir hale gelmesi, işlerin süratli bir tarzda yürütülmesine engel teşkil etmektedir.

Tasarının gerekçesinde, Bakanlığın çalışmalarını iki yöne tevcih ettiği; ve bir yandan mevzuatı ıslah ederek günümüzün iktisadi, sosyal ve coğrafi şartlarına uygun bir hale getirmeyi; diğer yandan, kadro ve teşkilâtı, artan iş hacmini yenecek güce çıkarmayı amaç edindiği ifade edilmektedir. Mevzuatla ilgili, özellikle usul kanunları hazırlanmış olup, bunların kanunlaşması ve onları uygulayacak yeterli bir teşkilât ve kadronun mevcudiyeti, süratli, doğru ve ucuz adaleti sağlayacağı cihetle, işbu tasarı, teşkilâtın zaruri ihtiyaçlarını karşılamak maksadiyle hazırlanmış bulunmaktadır.

Filhakika, kesin sonucu alınmış olan rakamlar incelendiği takdirde, teşkilâtın genişletilmesi lüzumu açıkça ortaya çıkmaktadır. Yargıtay hariç olmak üzere adalet dairelerine intikal eden iş sayısı 1963 yılında 2 490 461, 1964 yılında 2 648 235, 1965 yılında 2 983 679, 1966 yılında 3 042 787 olup, 1967 yılında yine üç milyonun üzerinde bulunmaktadır.

882 sayılı Kanunla verilen kadroların teşkilâta tevzi edilmiş olması ve bunlardan faydalanılarak yeni mahkeme ve adalet daireleri kurulup, ayrıca işi artan yerlere kadro ilâve edilmiş bulunmasına rağmen, son yılın rakamlarına göre teşkilâtın normal çalışması için mevcut mahkemelerin çoğaltılması gerekmektedir.

Bir hâkimin bakabileceği âzami ve asgari dâva sayısını inceliyen Bakanlık Müdürler Kurulunun tesbit ettiği ölçülere göre, bugün mevcut mahkemelerimizdeki işler itibariyle tanzim edilmiş cetvellere nazaran: mevcut 75 mahaldeki ağır ceza mahkemesinden 28 inde âzami iş rakamı aşıldığından en az 20 mahalde yeni ilâve ağır ceza mahkemesi kurulması 3119 sayılı Kanun gereğince kurulmuş olan 38 mahaldeki mürettep ağır ceza mahkemesinin müstakil hale getirilmesi; asliye ceza mahkemelerinden 24 adedine gelen iş sayısı normali aşmış olduğundan, bunlardan ilk 15 yerde ilâve yeni asliye ceza mahkemesi kurulması; 53 yerde iş sayısı normal rakamı aşmış olduğundan, ilk 35 mahalde yeni sulh ceza mahkemesi kurulması; en az 8 yerde ilâve sulh hukuk mahkemesi kurulması; iş hacmi normalden fazla olan 65 yerden ilk 45 inde yeni asliye hukuk mahkemesi kurulması; en az 15 kazada sulh hukuk ve 18 kazada sulh ceza mahkemesini yeneden kurulması suretiyle hukuk ve ceza mahkemelerinin sulh işlerinin ayrılması; 378 mahaldeki tek hâkimli mahkemeden 102 sine normalin üzerinde iş gelişmiş olduğundan, bu yerlerden asgari 75 inde çift hâkimli mahkeme kurulması; etkili bir uygulamanın gerçekleştirilmesi bakımından zaruri olup, bu mahkemelerin kurulabilmesi için 332 aded hâkim kadrosuna ihtiyaç bulunmaktadır.

Ayrıca, Trafik Kanunu, İş Mahkemeleri Kanunu, Tapulama Kanunu gibi özel mahkeme kurulmasını emreden kanunların icapları da tam olarak yerine getirilememektedir. Bugün, Ankara, İstanbul ve İzmir illeri dışındaki kaza çevrelerinde müstakil trafik mahkemesi mevcut değildir. 634 mahalde 634 müstakil iş ve tapulama mahkemesi bulunması gerekirken, halen müstakil iş mahkemesi sayısı 8 ve tapulama mahkemesi sayısı ise 66 dan ibarettir. Bu mahkemelerin işleri de mevcut asliye hukuk mahkemelerinde görülmektedir.

Diğer taraftan, Anayasa Mahkemesinin, mahkeme başkâtiplerinin Cumhuriyet Savcılarına vekâlet etmelerine imkân veren ilgili kanun hükmünü iptal etmesi sebebiyle de, çok sayıda Cumhuriyet Savcılığı kadrosuna ihtiyaç hâsıl olmuştur. Bir kazanın saveatsız kalması mümkün olmadığından savcılık hizmetlerinin aksamadan ve geçikmeden ifasını temin maksadiyle, izin, hastalık, münhal olma gibi hallerde bu hizmetin aksamasını sağlamak üzere her kazada en az iki savcının bulunması zaruridir. Bugün, mevcut 634 mahalden 494 ünde savcı bulunduğu cihetle, bu yerlerin süratle çift savcılı hale getirilmesindeki zaruret aşikârdır. Aksi halde, saveatsız kalan

kaza çevresine bir başka yerden saveci gönderilmesi gerekmektedir ki, bu işlem hem zaman kaybına, hem de masrafa ve gönderilen savecin bulunduğu yerdeki hizmetin aksamasına yol açmaktadır.

Halen hâkim adaylığı için sıra bekliyen hukuk mezunlarının sayısı 800 civarındadır. Bunların stajyer kadrolarına atanabilmeleri hâkim ve savcılık mesleklerinin yardımcılık sınıfında münhal bulunmasına bağlıdır. Bu itibarla, alınacak her kadro, aynı zamanda sıra bekliyen genç hukuk mezunlarının da atanmalarına imkân verecek ve böylece, taleplerin bir ölçü dâhilinde karşılanması sağlanmış olacaktır.

Mahkemelerin kurulması, teşkilâtın takviyesi, bir yere hâkim veya saveci kadrosu ilâvesi, hiç şüphe yok ki, kalem kadrosu ile de yakından ilgilidir. Kalem bulunmayan bir mahkeme, zabıt kâtipsiz çalışabilecek bir hâkim veya saveci düşünülemez. Kâtipler, adalet dairelerinin kanuni unsurlarındandır. Bu itibarla, ihtiyaçların giderilmesi için hâkim ve saveci kadroları alınırken o nisbette kalem kadrosunun da temini zaruri bulunmaktadır.

Gerçek ihtiyaçlar olarak tesbit edilen ve yukarıdan beri sayılan rakamların neticesi 332 aded hâkim ve 494 aded Cumhuriyet Savcılığı kadrosuna ve bu nisbette de kalem kadrosuna lüzum bulunmasına rağmen, bütçe imkânları dolayısıyla, bu sayıların çok altında kadro talebedilmektedir. Gerekçede belirtildiğine göre, istihsal olunacak kadrolar, en çok ihtiyaç hissedilen yerlere tevzi edilecek ve gelecek yıllarda, noksan kadroların temini eihetine gidilecektir.

Yukarıda arz edilen hususlar muvacehesinde, talebedilen kadroların 2556 sayılı Hâkimler Kanununun 58 nci maddesi hükümleri dairesinde tevzii ile, terfi hak kazandıkları halde kadrosuzluk sebebiyle terfi edemiyen teşkilât mensuplarının terfilerinin sağlanmasını, hâkim adaylığı için sıra bekliyen Hukuk Fakültesi mezunlarının başalacak kadrolara atanabilmeleri imkânının yaratılmasını, yeni kurulacak mahkemelere kalem kadrosu verilmesini ve ihtiyacı olanların takviyesini imkân dâhiline sokacak olan tasarı, Komisyonumuzca da uygun mütalâa edilmiş ve benimsenmiştir.

Ancak, tasarının Komisyonumuzdaki müzakereleri sırasında; Adli Tıp müessesesinde görevli bulunan elemanların kadro ve ödenek durumları ile çalışma imkânlarının ele alınarak günümüzün şartlarına uygun bir düzenlemeye tabi tutulması suretiyle; bu müessese ile diğer benzer kuruluşlar arasındaki dengesizliğin giderilmesi ve böylece Adli Tıp müessesesinden diğer kurumlara geçişlerin önlenerek, çalışmaların aksamadan aynı tıbbî bütünlük içerisinde devamını sağlamak üzere gerekli imkânların hazırlanması Komisyonumuzca temenni edilmiş ve bu hususun rapora dergi kararlaştırılmıştır.

II - Millet Meclisince kabul edilen 1 nci, geçici, 2 nci ve 3 ncü maddeler, ilişik cetvellerle birlikte komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

III - Tasarının Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulması kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip	
Ankara	Uşak	Konya	Ankara
Y. Köker	M. F. Atayurt	O. N. Canpolat	İ. Yetiş
Cumhurbaşkanınca S. Ü.	Edirne	Manisa	Maras
R. Üner	M. N. Ergeneli	O. Karaosmanoğlu	A. Karaküçük
	Tabii Üye		
	S. Özgür		

**Millet Meclisinin kabul ettiği
metin**

*Devlet Memurları Aylıklarının
Tevhit ve Teadülüne dair olan
3656 sayılı Kanuna bağlı (1)
sayılı cetvel ile tadil ve ekleri-
nin Adalet Bakanlığı Bölümüne
yeni kadrolar eklenmesine dair
kanun tasarısı*

MADDE 1. — Devlet Me-
murları Aylıklarının Tevhit
ve Teadülüne dair olan 3656
sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı
cetvel ile tadil ve eklerinin Ada-
let Bakanlığı bölümüne ilişik
(1) sayılı cetvelde unvan, de-
rece ve sayıları yazılı kadrolar
eklenmiş ve 2 sayılı cetvelde
yazılı kadrolar çıkarılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — Bu ka-
nunun 1 nei madesine bağlı 2
sayılı cetvelde gösterilen ve kal-
dırılmış bulunan Adalet müfet-
tişliği kadrolarında bulunanlar-
dan üst kadrolara atanacaklar,
atanma işlemleri tamamlanma-
ya kadar eski görevlerine de-
vam ederler.

MADDE 2. — Bu kanun ya-
yımını tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunun
hükümlerini Bakanlar Kurulu
yürütür.

**Anayasa ve Adalet Komisyono-
nunun kabul ettiği metin**

*Devlet Memurları Aylıklarının
Tevhit ve Teadülüne dair olan
3656 sayılı Kanuna bağlı (1)
sayılı cetvel ile tadil ve ekleri-
nin Adalet Bakanlığı Bölümüne
yeni kadrolar eklenmesine dair
kanun tasarısı*

MADDE 1. — Millet Mecli-
si metninin 1 nei madesi ay-
nen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Millet
Meclisi metninin Geçici maddesi
aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Mec-
lisi metninin 2 nei madesi ay-
nen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Mec-
lisi metninin 3 neü madesi ay-
nen kabul edilmiştir.

Metne bağlı cetveller

(1) SAYILI CETVEL

Millet Meclisi metnine bağlı
1 sayılı cetvel aynen kabul
edilmiştir.

(2) SAYILI CETVEL

Millet Meclisi metnine bağlı
2 sayılı cetvel aynen kabul
edilmiştir.

**Bütçe ve Plân Komisyonunun
kabul ettiği metin**

*Devlet Memurları Aylıklarının
Tevhit ve Teadülüne dair olan
3656 sayılı Kanuna bağlı (1)
sayılı cetvel ile tadil ve ekleri-
nin Adalet Bakanlığı Bölümüne
yeni kadrolar eklenmesine dair
kanun tasarısı*

MADDE 1. — Millet Mecli-
sine kabul edilen 1 nei madde
aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Millet
Meclisince kabul edilen Geçici
Madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Mecli-
sine kabul edilen 2 nei madde
aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Mec-
lisince kabul edilen 3 neü madde
ayne n kabul edilmiştir.

(Millet Meclisi metnine bağlı cetveller)

(1) SAYILI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maas	D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maas
Adalet Bakanlığı				<i>Teftiş Kurulu Başkanlığı</i>			
MERKEZ				İLLER			
<i>Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü</i>				3	Müşavir Müfettiş	7	1 500
3	Başmüsavir (Hâkim veya Savcı)	1	1 500	4	Başmüfettiş	5	1 250
4	Müşavir (Hâkim veya Savcı)	1	1 250	5	Birinci Sınıf Müfettiş	5	1 100
<i>Ceza İşleri Genel Müdürlüğü</i>				İLLER			
3	Başmüsavir (Hâkim veya Savcı)	1	1 500	1	{Başkan, hâkim, üye, sulh hâkimi, Cumhuriyet Başsavcı yardımcılığı, Cumhuriyet savcılığı, Cumhuriyet savcı yardımcılığı,	15	2 000
4	Müşavir (Hâkim veya Savcı)	2	1 250	2	hürriyet savcılığı, Cumhuriyet savcı yardımcılığı,	25	1 750
<i>Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü</i>				3	sorgu hâkimliği, Yargıtay üye yardımcılığı, icra hâkim ve yardımcı hâkimliği}	60	1 500
3	Başmüsavir (Hâkim veya Savcı)	1	1 500	7	{Başkâtip, başkâtip yardımcıları, zabıt kâtibi, zabıt kâtibi yardımcılığı ve	20	800
4	Müşavir (Hâkim veya Savcı)	1	1 250	8	kâtipler	20	700
<i>Zatîşleri Genel Müdürlüğü</i>				9	Mübaşir	20	600
3	Başmüsavir (Hâkim veya Savcı)	1	1 500	10		25	500
4	Müşavir (Hâkim veya Savcı)	1	1 250	13		15	350

(2) SAYILI CETVEL

D.	Memuriyetin nev'i	Aded	Maas
6	İkinci Sınıf Adalet Müfettişi	3	950
7	Üçüncü Sınıf Adalet Müfettişi	9	800

Bütçe ve Plân Komisyonunun kabul ettiği metne bağlı cetveller

(1) SAYILI CETVEL

Millet Meclisi metnine bağlı (1) sayılı cetvel aynen kabul edilmiştir..

(2) SAYILI CETVEL

Millet Meclisi metnine bağlı (2) sayılı cetvel aynen kabul edilmiştir.